

Året da en mørk verden slo inn i kunsten

KJETIL RØED AFTENPOSTENS KUNSTKRITIKER
OPPDATERET: 27.DES. 2015 16:39 | PUBLISERT: 26.DES. 2015 21:31

Årets beste enkeltstående verk, skriver kunstanmelder Kjetil Røed om Marianne Heskes «House of Commons» i sin oppsummering av kunståret 2015.
FOTO: Rolf Øhrman

Det norske kunståret 2015 har gitt oss et alternativt blikk på de dramatiske hendelsene som har preget året. Det trengs.

Når vi tenker tilbake på året som snart er slutt, er det ikke først og fremst kunstopplevelsene som melder seg, men flyktningstrømmen til Europa, terroraksjoner, stigende arbeidsledighet, kritisk økonomi, Russlands uenighet med NATO, miljøkrise og fremveksten av IS.

Dertil styrkede høyre-radikale krefter, blant annet islamofobe og rasistiske Donald Trump og det ytterliggående franske høyrepartiet Front National.

Har kunsten noen relevans i en så ustabil situasjon som dette?

I aller høyeste grad. Den gir oss et blikk på sakene vi ikke får ellers. Og det trengs.

Krig og kunst

Kunstnerens Hus begynte utstillingsåret sterkt med *Krigens skygge. Politisk kunst i Norge 1914-2014*. Den bød på et formidabelt mangfold av måter å se krigen på, fra både historie og samtid.

[Senere på året åpnet Kunst i Kamp på KODE \(Bergen\)](#). Her ble historisk materiale fra nazi-tidens utstillinger av «sunn» og degenerert kunst presentert, foruten et spennende blikk på den norske utgaven av Hitlers «folkeopplysnings»-utstillinger.

Med tanke på IS-ødeleggelsene av kulturskatter i Midtøsten, er sensur åpenbart ikke noe tilbakelagt tema. Det er alltid noen som vil bestemme hva vi skal se og ikke se – og det er helt avgjørende for et levende demokrati at vi reflekterer rundt hvilke krefter dette er.

Kunstverkets bakside

[På sporet av Matisse på Henie Onstad Kunstsenter](#), som omhandlet eierhistorikk (proveniens), gav et annet innsyn i maktspillet bak kunstverket. En fantastisk interessant utstilling, som også gav opphav til en like tankevekkende bok om samme tema.

[Hilma af Klint-utstillingen](#) samme sted var også flott: hennes forsøk på å visualisere åndelige opplevelser favner mye bredere enn kunsten.

Hun har en slektning i Anna-Eva Bergman, som var en av høydepunktene på Museet på Samtidskunst i år. Også hun, i sin form-dyrkende og kontemplative *modus operandi*, vender seg mot en åndelig virkelighet.

På den nordiske paviljongen på Veneziabiennalen i år viste Camille Norment et tilsvarende meditativt verk, som fascinerte gjennom å være både ekspressivt og innadvendt på samme tid.

Ondskap

I sommer oppstod en spennende dialog mellom 22. juli-museet i Regjeringskvartalet og [Lise Bjørne Linnerts *Cruelty Has a Human Heart* i Oslo Domkirke](#).

[22. juli-utstillingen](#) var en etterlengtet og betimelig presentasjon av hva som skjedde denne skjebnesvangre dagen, men den manglet en avgjørende del: Informasjon om hva som radikalisererte Breivik og hvilket tankegods hans motiver var beslektet med.

En slik kontekst er helt avgjørende om vi skal kunne forstå terrorens historiske røtter og hvilke meningsfellesskap gjerningsmannen befant seg i. Dette er kjernen av hvordan vi forvalter kunnskapen om det som skjedde videre – og en viktig del av å forhindre at noe tilsvarende skjer igjen.

Fremtiden

Steinar Haga Kristensens veggmaleri *Konsensusbilde* stikker seg også ut i år: Plassert i atelieret i en av rådhusets ene tårn, hvor Kristensen har holdt til, ble det murt inn som en tidskapsel, sendt ut til fremtidige generasjoner.

Det samme gjelder Katie Patersons *Framtidsbiblioteket*, som vil bestå av en bok med hundre tekster som skal utgis om hundre år. Inntil da vil tekstene lagret i et forseglet rom i Deichmanske hovedbibliotek.

Kunsten ser vanligvis bakover, men her får vi et omsorgsfullt blikk rettet mot fremtiden. Det trenger vi, i en tid som er mer urolig enn på lenge.

Økolitteratur – 5 gode kilder

INGUNN ØKLAND HOVEDANMELDER LITTERATUR
OPPDATERT: 29.NOV. 2015 08:32 | PUBLISERT: 28.NOV. 2015 21:34

Mandag starter klimatoppmøte i Paris. Da passer det bra at årets diktdebutanter skriver økopoesi. Her er fem tips til gode kilder for økoengasjement i litteraturen.

1. Forfatterens klimaaksjon § 112

En gruppe norske forfattere, oversettere og journalister har engasjert seg spesielt i klimaspørsmål. De tar utgangspunkt i Grunnloven §112, som fastslår at norske borgere har rett til en naturforvaltning som sikrer helse, produksjonsforhold og mangfold. Gruppen skriver essays, dikt og blogger som fortløpende publiseres på nettstedet forfattermesklimaaksjon.no.

- Les om økoengasjement hos diktdebutantene: [Økopoesi på toget til Paris](#)

2. «Vildmarken ligger langt fra Danmark» i Vinduet 3/2015

Den danske skribenten Torsten Bøgh Thomsen gir en nyttig og underholdende innføring i fagfeltet. Han diskuterer de ulike stadiene av økokritikk, og tar fortløpende stilling til kvaliteten på dagsaktuelle initiativ i både Norge og Danmark. Artikkelen er publisert på vinduet.no.

3. Fremtidsbiblioteket

Et økokritisk prosjekt med base hos Deichmanske bibliotek. På initiativ av den skotske kunstneren Katie Paterson er det plantet 1000 trær på Vettakollen i Nordmarka. Hvert år i hundre år skal en forfatter levere en tekst som skal trykkes i en antologi som utgis i 2114. Margaret Atwood var først ut tidligere i år. Prosjektet skal øke bevisstheten om skogsforvaltning og sivilisasjonsutvikling. Les mer på futurelibrary.no

- Les intervju med henne her: [Margaret Atwood til Aftenposten: - Vil det finnes mennesker til å motta tekstene om 100 år?](#)

4. 700-årsflommen av Espen Stueland

Forfatteren Espen Stueland har lenge vært opptatt av klimaspørsmål. I denne essaysamlingen tar han utgangspunkt i flommen på Vestlandet høsten 2014. Hvilket språk bruker vi for å snakke om klodens tilstand, spør forfatteren. Boken utkommer i januar.

5. Økologi og filosofi av Arne Næss

Den norske filosofen Arne Næss (1912–2009) er en av de internasjonale pionérene i den såkalte økosofien (naturvisdom). Allerede på 1970-tallet utviklet han grunnlaget for hva han kalte en ny solidaritet med økosystemet. Han var tidlig kritisk til befolkningsveksten, og mente antallet mennesker ideelt sett ikke burde overstige 100 millioner.